

Miljøverndepartementet
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim

KONGELIG RESOLUSJON

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Forskrift om endring av forskrift 16. august 2002 om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard og forskrift om endring av forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard – utvidelse av Bjørnøya naturreservat og unntak for fangst av sjøpattedyr som ikke er stedegne på Svalbard

1 Forslag

Miljøverndepartementet foreslår følgende endringer i forskrift 16. august 2002 om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard og forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard:

A) Endring av forskrift 16. august 2002 om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard slik naturreservatet utvides fra 4 nautiske mil til å omfatte territorialfarvannet ut til 12 nautiske mil.

B) Endring av begge forskriftene slik at det blir klart at fangst av vågehval og andre sjøpattedyr som ikke er stedegne på Svalbard er unntatt fra bestemmelsene om fredning av dyrelivet innenfor det utvidede Bjørnøya naturreservat og fem verneområder etablert i 1973 som ble utvidet ut til ny territorialgrense 12 nautiske mil fra land 1. januar 2004.

Formålet med endringene er todelt:

- å harmonisere grensene for Bjørnøya naturreservat med ny territorialgrense etter utvidelsen av territorialfarvannet fra 4 til 12 nautiske mil 1. januar 2004.
- å sikre at utvidelsen av Bjørnøya naturreservat og de verneområdene på Svalbard som ble utvidet ut til ny territorialgrense 12 nautiske mil 1.1.2004 ikke skal få negative konsekvenser for eksisterende fiske- og fangstvirksomhet, slik det ble forutsatt i kgl.res. av 19.12.2003.

Bakgrunnen for forslaget til endringer i vernebestemmelsene er utvidelsen av territorialfarvannet rundt Svalbard fra 4 til 12 nautiske mil fra 1. januar 2004. I tilknytning til behandlingen av Ot.prp. nr. 35 (2002-2003) om *lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone*, la Stortinget til grunn at det skulle foretas en utvidelse av de verneområdene på Svalbard som hadde avgrenset sitt virkeområde ut til 4 nautiske mil.

I kgl. res av 19.12.2003 ble det besluttet at seks verneområder på Svalbard som hadde territorialgrensen som ytre grense skulle harmoniseres med ny territorialgrense når denne ble utvidet fra 4 til 12 nautiske mil 1.1.2004. Utvidelsen omfattet fem store naturvernområder etablert i 1973, samt Hopen naturreservat etablert i 2003. Beslutningen medførte ingen materielle endringer i vernebestemmelsene utover utvidelsen av virkeområdet fra 4 til 12 nautiske mil.

For Bjørnøya naturreservat ble det i kgl. res av 19.12.2003 besluttet at en utvidelse ut til den nye territorialgrensen skulle vurderes gjennom en særskilt prosess. I St. meld. nr. 8 (2005-2006) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplanen)* varslet regjeringen at Bjørnøya naturreservat skal utvides til territorialgrensen på 12 nautiske mil. Forslaget om å utvide Bjørnøya naturreservat er en oppfølging av disse beslutningene.

I kgl. res av 19.12.2003 ble det også lagt til grunn for beslutningen at utvidelsen ikke skulle få negative konsekvenser for eksisterende fiske- og fangstvirksomhet. Det foregår i dag en begrenset fangst av vågehval i farvannene rundt Svalbard, og det følger av denne forutsetningen at utvidelsen av verneområdene ikke skal være til hinder for at denne kan fortsette. De endringer i verneforskriftene som her foreslås, klargjør at vernebestemmelsene ikke er til hinder for at denne eksisterende fangstvirksomheten kan fortsette innenfor de utvidede verneområdene. Dette gjelder både de seks verneområdene som ble utvidet fra 01.01.2004, og det utvidede Bjørnøya naturreservat.

Vågehval omfattes i denne sammenhengen av begrepet sjøpattedyr som ikke er stedeagne på Svalbard. Begrepet blir klargjort i Ot.prp. nr. 38 (2000-2001) *Om lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)*, kapittel 19 hvor det slås fast på s 135, første kolonne i kommentar til § 23 (*kapitlets virkeområde*) at det: *"Med sjøpattedyr som ikke er stedeagne menes sjøpattedyr som hovedsakelig har sitt utbredelsesområde utenfor Svalbards territorialfarvann, og som bare sporadisk gjester området, slik som for eksempel grønlandssel og vågehval. De sjøpattedyr som i all hovedsak er hjemmehørende i Svalbardområdet omfattes av bestemmelsene i kapitlet, herunder fredningsprinsippet. Dette gjelder hvithval, hvalross, svalbardsteinkobbe, ringsel og storkobbe"*.

2 Saksgang og historikk

Forslagene til forskriftsendringer en oppfølging av regjeringens vedtak om utvidelse av territorialgrensen og grensene for seks verneområder på Svalbard til 12 nautiske mil fra 1.1.2004, (kgl.res. av 19.12.2003), og av St. meld. nr. 8 (2005-2006), der regjeringen varslet at Bjørnøya naturreservat skal utvides til territorialgrensen på 12 nautiske mil.

På bakgrunn av dette fikk Direktoratet for naturforvaltning (DN) i brev datert 20.1.2005 i oppdrag av Miljøverndepartementet å framlegge forslag til endringer i forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard, for å klargjøre at fangst av sjøpattedyr som ikke er stedeigne for Svalbard, skal være tillatt innenfor de store verneområdene fra 1973 i medhold av forskrifter gitt av Fiskeri – og kystdepartementet. DN fikk også i brev fra Miljøverndepartementet datert 24.9.2004 i oppdrag å utarbeide forslag til utvidelse av Bjørnøya naturreservat.

Forslag til forskrift om endring av forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard og forslag til forskrift om endring av forskrift 16. august 2002 om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard, ble forelagt for Det interdepartementale polarutvalg 13.12.06. Forslagene ble deretter sendt på høring av DN i brev datert 14.12.06, med høringsfrist 15.02.07. Verneforslaget ble annonsert i Norsk lysingsblad og samt i Svalbardposten, Nordlys og Aftenposten, jf. svalbardmiljøloven § 13.

Direktoratet for naturforvaltning sendte sin tilrådning om saken til Miljøverndepartementet 30.02.2007.

Utkast til kongelig resolusjon har vært forelagt samtlige departementer. Ingen av departementene hadde merknader som innebærer endringer i forslaget.

3 Nærmere om forslagene til forskriftsendringer

3.1 Nærmere om forslaget om utvidelse av Bjørnøya naturreservat

I innstillingen til Ot.prp. nr. 35 (2002-2003) om lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone, jf. Inst. O. Nr. 76 (2002-2003), uttalte utenrikskomiteens flertall at: "Ved en utvidelse av sjøterritoriet bør det (...) foretas en utvidelse av de verneområdene som i dag har avgrenset sitt virksomhetsområde til 4 nautiske mil". I tillegg til de seks verneområdene som fikk sine grenser i sjø utvidet til 12 nautiske mil ved utvidelsen av Norges territorialfarvann 11.1.2004, omfatter dette også Bjørnøya naturreservat.

Bjørnøya naturreservat er dermed det eneste av de syv naturvernområdene på Svalbard, som tidligere var avgrenset til 4 nautiske mil, som ikke ble utvidet til 12 nautiske mil samtidig med utvidelsen av territorialfarvannet. Forklaringen på dette er at man ønsket å se nærmere på en utvidelse rundt Bjørnøya blant annet i lys av ordlyden i verneforskriften.

3.1.1 Verneverdier

Med unntak av et lite område (1.1 km²) omkring den meteorologiske stasjonen, ble det aller meste av Bjørnøya (177 km²) og sjøområdene ut til 4 nautiske mil (605 km²) opprettet som naturreservat 16.8.2002. Formålet er å bevare en tilnærmet uberørt og i verdenssammenheng unik isolert øy.

Ved opprettelsen ble det særegne økologiske systemet, storslått natur, spesiell geologi og landformer vektlagt sammen med øyas og havområdenes betydning som et nøkkelområde for sjøfugl i Barentshavet, rasteområde for trekkende fugl og den nære sammenhengen mellom livet i havet og på land, jf. *forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard*.

De kystnære sjøområdene rundt Bjørnøya er grunne, og blant de mest produktive i hele Barentshavet. Områdene har store verneverdier som er sårbare for forurensninger og inngrep, og er sammen med selve Bjørnøya leveområde for mer enn en million sjøfugl i sommerhalvåret. En rekke bestander er av stor verneverdi nasjonalt så vel som internasjonalt. Sørspissen av øya huser noen av de største sjøfuglkoloniene på den nordlige halvkule.

3.1.2 Behovet for beskyttelse

Det er etter Miljøverndepartementets syn nødvendig å utvide vernet omkring Bjørnøya ut til ny territorialgrense for å kunne opprettholde det beskyttelsesnivået området har hatt siden naturreservatet ble opprettet. Dersom utvidelsen av territorialfarvannet ikke etterfølges av en tilsvarende utvidelse av naturreservatet, vil hele sjøområdet mellom 4 og 12 nautiske mil rundt Bjørnøya i praksis bli liggende åpent for søknader om tillatelse til ulike typer inngrep og aktiviteter som er uforenlige med vernet. Med andre ord svekkes beskyttelsesnivået for farvannet rundt Bjørnøya, selv om tillatelse til inngrep og virksomhet i følsomme områder vil kunne nektes på grunnlag av svalbardmiljølovens bestemmelser etter forutgående konsekvensutredning og krav om tillatelse, jf lovens kapittel VII.

Den foreslåtte utvidelsen vil omfatte et marint areal på ca 2200 km² og berører gårdsnummer 2, hvor Staten er grunneier gjennom det heleide statlige aksjeselskapet Bjørnøen A/S.

3.1.3 Forslag til endringer i forskriften

Utvidelsen medfører at forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard Kapittel I. Innledende bestemmelser - § 2 avgrensning og omfang, må endres (uthevet tekst) og ny § 2 skal lyde:

”§ 2. (avgrensning og omfang)

Det fredete området omfatter

- a) *hele øya, med unntak av et mindre landareal omkring stasjonen i nord, og*
- b) ***territorialfarvannet ut til 12 nautiske mil.***

*Naturreservatet utgjør ca. 177 km² landareal (inkludert ferskvann) og **ca. 2805 km² marint areal. Grensen for reservatet fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:500000 og 1:xxxxx, datert Miljøverndepartementet desember 2008. De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes der de går over land og knekkpunktene skal koordinatbestemmes.***

Kartet oppbevares hos Sysselmannen på Svalbard, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.”

I forbindelse med at verneområdene på Svalbard ble utvidet samtidig med utvidelsen av territorialfarvannet, uttalte regjeringen at dette ikke skulle få konsekvenser for eksisterende fiske- og fangstvirksomhet. Fiske i sjøen innenfor Bjørnøya naturreservat er regulert i henhold til forskrift gitt av Fiskeri- og kystdepartementet, og vernebestemmelsene er i samsvar med dette ikke til hinder for fiske i sjøen etter forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet, når reservatet utvides til 12 nautiske mil. Det er imidlertid i dag ikke anledning til å fange sjøpattedyr som ikke er stedege på Svalbard innenfor Bjørnøya naturreservat uten dispensasjon fra verneforskriften. Forslagene til endringer som beskrives nærmere nedenfor, klargjør at vernebestemmelsene etter utvidelsen ikke vil være til hinder for slik fangst innenfor Bjørnøya naturreservat, men være tillatt i henhold til regler gitt av Fiskeri- og kystdepartementet.

Miljøverndepartementet foreslår at ny forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard Kapittel 2. Fredningsbestemmelser - § 5 planter, dyr og fossiler, andre ledd endres (uthevet tekst), og at ny § 5 skal lyde:

”§ 5. (planter, dyr og fossiler)

Dyr, planter og andre levende organismer er fredet mot skade, ødeleggelse og forstyrrelse av enhver art som ikke skyldes tillatt ferdsel. Fossiler eller skjelettdeler må ikke fjernes eller skades.

*Unntatt fra første ledd er fiske i sjøen **og fangst av ikke stedegne sjøpattedyr**, som reguleres i henhold til forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet.*

Sjøfiske med stang eller håndsnøre er tillatt.

Plante- og dyrearter, herunder genmodifiserte arter eller former, må ikke innføres.”

Miljøverndepartementet gjør oppmerksom på at det ikke foreslås endringer i forhold til ferdselsforbudet som gjelder for båter over 40 fot innenfor 1 nautisk mil fra de store fuglekoloniene i perioden 1. april til og med 31. august.

Miljøverndepartementet foreslår at verneformen for utvidelsen av Bjørnøya naturreservat også blir naturreservat, jf. svalbardmiljøloven §§ 16-18 som definerer de ulike vernekategoriene.

3.2 Nærmere om forslaget om endring av forskrift 1. juni 1973

I forbindelse med at yttergrensene for de fem store verneområdene, etablert i 1973, ble harmonisert med ny territorialgrense ble det lagt til grunn at utvidelsen ikke skulle få negative konsekvenser for eksisterende fiske- og fangstvirksomhet.

Norges Fiskarlag har påpekt at det har vært tradisjon å drive fangst av vågehval nær land omkring Svalbard. Fiskeri- og kystdepartementet opplyser (desember 2006) at kvoten for vågehval for 2007 er satt til 171 dyr i IWC's forvaltningssone ved Svalbard. (Dette av en totalkvote for vågehvalfangsten i 2007 på 1052 dyr).

I gjeldende forskrift 1. juni 1973 for de fem store naturvernområdene på Svalbard;

- Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark
- Forlandet nasjonalpark
- Sør-Spitsbergen nasjonalpark
- Nordaust-Svalbard naturreservat
- Søraust-Svalbard naturreservat

heter det at; ”Pattedyr og fugl og deres bo og reir skal være fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art”, jf Kapittel V – underkapittel II. Bestemmelser om fredning, m.v. – avsnitt 1. Nasjonalparker – bokstav c og underkapittel II. Bestemmelser om fredning, m.v. – avsnitt 2. Nordaust- og Søraust-Svalbard naturreservater – bokstav c. Dette har etter utvidelsen av verneområdene fra 1.1. 2004 også vært gjeldende for områdene mellom 4 og 12 nautiske mil fra land.

I samsvar med beslutningen om at utvidelsen/harmoniseringen av yttergrensene for disse verneområdene med ny territorialgrense ikke skulle få negative konsekvenser for eksisterende fiske- fangstvirksomhet, foreslår Miljøverndepartementet følgende endringer av forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard;

Kapittel V – underkapittel II. Bestemmelser om fredning, m.v. – nr. 1. Nasjonalparkene – bokstav c, der nytt andre ledd, legges til (uthevet tekst) og ny bokstav c skal lyde:

”c. Pattedyr og fugl og deres bo og reir skal være fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art. Nye arter må ikke innføres.

Bestemmelsene er ikke til hinder for fangst av ikke stedegne sjøpattedyr, som reguleres i henhold til forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet.”

Kapittel V – underkapittel II. Bestemmelser om fredning, m.v. – nr. 2. Nordaust- og Søraust-Svalbard naturreservater – bokstav c, skal nytt andre ledd, legges til (uthevet tekst) og ny bokstav c lyde:

”c. Pattedyr og fugl og deres bo og reir skal være fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art. Nye arter må ikke innføres.

Bestemmelsene er ikke til hinder for fangst av ikke stedegne sjøpattedyr, som reguleres i henhold til forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet.”

Miljøverndepartementet gjør oppmerksom på at det ikke foreslås endringer i forhold til ferdselsrestriksjonene for fuglereservatene som gjelder innenfor 300 meter fra land i perioden 15.mai - 15.august

4 Merknader til forslagene

4.1 Høringsinstanser

Følgende lokale og sentrale instanser hatt verneplanen til uttalelse:

Svalbardbaserte høringsinstanser:

Bjørnøen AS, Kings Bay AS, Longyearbyen lokalstyre, Svalbard Science Forum, Svalbard næringsforum, Svalbard Reiselivsråd, Sysselmannen på Svalbard, Universitetssenteret på Svalbard

Sentrale høringsinstanser:

Fiskeri- og kystdepartementet, Justis- og politidepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet,

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Riksantikvaren, Sjøfartsdirektoratet, Statens forurensingstilsyn,

Fiskeriforskning, Havforskningsinstituttet, Meteorologisk institutt - Vervarslinga for Nord-Norge, NINA- avd. for arktisk økologi, NINA-hovedkontor, Norges forskningsråd, Norges fiskerihøyskole – Universitetet i Tromsø, Norsk Polarinstitutt, NTNU- Institutt for biologi, NTNU- Vitenskapsmuseet, Roald Amundsens senter for arktisk forskning, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen – Institutt for fiskeri- og marinbiologi, Universitetet i Oslo - Biologisk institutt, Universitetet i Oslo – Naturhistorisk museum, Universitetet i Tromsø – Institutt for arktisk økologi,

Fiskebåtrederne forbund, Fiskeri- og havbruksnæringens Landsforening, Høge nord alliansen, Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Norges Småkvalfangerlag,

Det Norske Svalbardselskap/Det Norske Svalbard-akademi,

Framtiden i våre hender, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund, Norsk Biologforening, Norsk Zoologisk Forening, SABIMA, Verdens Naturfond (WWF Norge), WWF - Arctic program.

4.2. Instanser uten realitetsmerknader til endringsforslagene

Longyearbyen lokalstyre, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Meteorologisk institutt, Universitetet i Bergen – Institutt for biologi, Kunnskapsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Utenriksdepartementet har ingen merknader til forslagene.

Riksantikvaren kan ikke se at forslagene har noen negativ innvirkning på kulturminneverdier og har ut over dette ingen andre kommentarer.

Svalbard Reiselivsråd er positive til forslaget om utvidelse av Bjørnøya naturreservat og til at det etableres et mer enhetlig regelverk som er mer oversiktelig og lettere å ivareta. Svalbard Reiselivsråd tolker de foreslåtte forskriftsendingene slik at regelverket også innebærer klarere retningslinjer for aktiviteter knyttet til fiskeriene i området.

Fiskeridirektoratet kan ikke se at forslaget til forskriftsendringer vil ha negativ effekt på eksisterende fiskeri- og fangstvirksomhet i havområdet ved Svalbard og Bjørnøya, og er fornøyd med endringene som er lagt fram med hensyn til ikke stedegne sjøpattedyr.

Norges jeger- og fiskeforbund har ingen innvendinger til saken, men forutsetter at forslagene ikke rammer eller begrenser de tradisjonelle fangstområdene og tilgangen til jakt, fangst, fiske og dunsanking.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) merker seg at sentrale direktorater og departementer, interesseorganisasjoner og lokale aktører på Svalbard støtter forslagene til forskriftsendinger eller ikke har merknader til disse.

4.3 Instanser som støtter deler av verneforslaget eller har mindre merknader

Norsk Polarinstitutt støtter forslaget til utvidelse av Bjørnøya naturreservat og unntaket for fangst av ikke stedegne sjøpattedyr innenfor det utvidede verneområdet på Bjørnøya. Polarinstituttet støtter også unntaket for fangst av ikke stedegne sjøpattedyr innenfor nasjonalparkene på Vest-Svalbard.

Polarinstituttet bemerker at avgjørelsen om et unntak for fangst av ikke stedeegne sjøpattedyr framgår å ha vært en del av premissene for arbeidet med utvidelsen av verneområdene fra 4 til 12 nautiske mil i 2003/2004. Videre vises det til at vågehvalfangsten i farvannene rundt Svalbard ikke er omfattende, og at bare ca 16 % (171 av 1052 dyr) av den norske kvoten på vågehval for 2007 er øremerket IWCs forvaltningssone ved Svalbard. Ut fra bestandsmessige vurderinger synes det ikke å være betenkelig med en begrenset fangst i Svalbards farvann.

Det Norske Svalbardselskap/ Det Norske Svalbard-akademi slutter seg til forslagene til forskriftsendinger, men stiller spørsmål om fangsttall på 1052 dyr er riktig og om det totale antallet hval i området er så stort at fangst over hode bør finne sted.

Naturhistorisk museum – Universitetet i Oslo ser utvidelsen av Bjørnøya naturreservat som svært viktig. Av hensyn til næringssøk og hvileplasser for de store sjøfuglbestandene som hekker på øya, ser Naturhistorisk museum områdene som inngår i utvidelsen som minst like viktige som vernet av landområdene. Naturhistorisk museum ser ikke at hvalfangst innenfor 12 nautiske mil fra de til sammen 7 verneområdene som omtales i de to forskriftene, vil påvirke det stedeegne dyrelivet i verneområdet eller områdets verneverdi på en negativ måte. Naturhistorisk museum peker på at det i dagens verneforskrift for Bjørnøya allerede i dag ligger begrensninger med hensyn til ferdsel nær sjøfuglkoloniene med båter over 40 fot, noe som hindrer fangst nær opptil disse koloniene.

Norges Småkvalfangerlag kan ikke se at forslagene innebærer noen form for begrensninger i fangst av hval, og har derfor ingen merknader til forskriftsendingene.

Havforskningsinstituttet seg positiv til formålet med forskriftene slik de kommer til uttrykk gjennom forslagene til nye bestemmelser.

Norges naturvernforbund er svært tilfreds med at Stortinget og regjeringen i 2003 besluttet at grensene for verneområdene, inkludert Bjørnøya, skulle utvides fra 4 til 12 nautiske mil.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) merker seg at sentrale direktorater, forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner i hovedsak støtter forslagene til forskriftsendinger.

4.4 Instanser med vesentlige merknader til forslaget

4.4.1 Kvaliteten på verneforslaget

Norges fiskerihøyskole – Universitetet i Tromsø oppfatter forslaget om utvidelse av naturreservatene på Svalbard og Bjørnøya fra 4 til 12 nautisk mil som en harmonisering av territorialgrenser og naturreservatgrenser, og kan ikke se at dette er begrunnet ut fra blant andre biologiske hensyn. Fiskerihøyskolen mener at utvidelsen ikke bør gjennomføres før det kan legges fram dokumentasjon på at en slik utvidelse av grensen er nødvendig for en adekvat ivaretagelse av reservatene.

Sysselemanden på Svalbard mener at de foreslåtte forskriftsendringene vil svekke de eksisterende vernebestemmelsene ved at hvalfangst vil bli tillatt også innenfor 4 nautiske mil fra land. Sysselemanden peker på at det i DNs høringsbrev vises til at utvidelsen av de store verneområdene på Svalbard i 2003 ikke medførte ”materielle endringer i vernebestemmelsene ut over utvidelsen av virkeområdet fra 4 til 12 nautiske mil”, og at fangst av ikke stedeegne sjøpattedyr med dette ble forbudt innenfor de utvidede verneområdene.

Sysselemanden savner i høringsdokumentet beskrivelser av i hvilke områder det har foregått vågehvalfangst og hvilket omfang fangsten har hatt. Det etterlyses også en vurdering av hvilke konsekvenser en åpning for hvalfangst kan ha for verneformålet og verneverdiene, sammen med en vurdering av hva konsekvensene for vågehvalfangsten vil være ved ikke å endre verneforskriftene.

Sysselemanden legger også fram tilleggsopplysninger om hvor det har blitt fangstet vågehval i de berørte områdene i perioden 2000-2006. Det kommer fram at det utenfor de tre nasjonalparkene på vestsiden av Svalbard (mellom 4 og 12 nautiske mil fra land) i perioden 2000 til 1.1.2004 ble skutt 25 vågehval, noe som utgjorde 4,8 % av det totale antallet som ble skutt i perioden. Ut fra kart vedlagt høringsuttalelsen, ble om lag det samme antallet hval skutt mellom land og ut til 12 nautiske mil i perioden 2004 til og med 2006. Det vil si at ca 50 hval ble skutt innefor 12 nautiske mil i perioden 2000-2006. Sysselemanden er ikke kjent med at det er gitt dispensasjon for fangst av vågehval innenfor de aktuelle verneområdene.

I perioden 2000 til og med 2006 ble ingen vågehval skutt nærmere de to østligste naturreservatene på Svalbard enn en i Wijdefjorden og ca. 15 ved Sørkapp. I fangstsesongene 2000 til og med 2006 ble det skutt 3 vågehval

innenfor 12 nautiske mil fra Bjørnøya. Ut fra kart vedlagt høringsuttalelsen kommer det fram at ingen hval ble skutt innenfor 4 nautiske mil.

Med bakgrunn i disse tilleggsopplysningene foreligger det etter Sysselmannens syn ikke gode argumenter for å åpne for vågehvalfangst innefor 4 nautiske mil i de berørte verneområdene på Svalbard og på Bjørnøya. Sysselmannen oppfatter forslaget om å åpne opp for en slik fangst ikke å være tilstrekkelig begrunnet, og til å være en svekkelse av det eksisterende vernet. Sysselmannen ser heller ikke hva som er begrunnelsen for å endre vernebestemmelsene for de to store naturreservatene på Øst-Svalbard, når dette er områder hvor det over hode ikke drives vågehvalfangst.

Sysselmannen er bekymret for at de foreslåtte endringene gir et uheldig signal i forhold til å skape større press for utnyttelse av andre naturressurser innefor verneområdene, og at dette på sikt kan undergrave vernevedtaket. Samtidig vurderer Sysselmannen det slik at markedssituasjonen for hvalkjøtt er vanskelig, noe som gjør det vanskelig å se at det er et behov for å utvide områdene hvor det kan drives vågehvalfangst, og at dette i så fall skal skje innenfor verneområdene på Svalbard.

Sysselmannen er også opptatt av at det kan være uheldig for hvalfangstnæringens omdømme dersom det finner sted hvalfangst i verneområder, som eksempelvis på nordvestsida av Svalbard, som årlig besøkes av et stort antall cruisebåter. Dette kan også medføre at det blir reist spørsmål om hvalfangst innenfor verneområder er i tråd med målsetningen om at Svalbard skal være verdens best forvaltede villmark.

Sysselmannen støtter den foreslåtte utvidelsen av Bjørnøya naturreservat, og peker på at sammenhengen mellom livet i havet og på land er særlig sterk for Bjørnøyas del. Øya har i dag noen av de største sjøfuglkoloniene på den nordlige halvkule. Sysselmannen støtter derfor ikke en forskriftsending som åpner opp for vågehvalfangst innenfor verneområdet.

Med begrunnelse i opplysningene og vurderingene ovenfor er Sysselmannens primære ønske at verneforskriftene ikke endres slik at fangst av ikke stedegne sjøpattedyr blir tillatt innefor verneområdene som omfattes av forskriftene. Det sekundær ønsket er at det bare åpnes opp for denne typen fangst mellom 4 og 12 nautiske mil fra land, og kun for de tre nasjonalparkene på vestsida av Svalbard og for Bjørnøya naturreservat.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) vil til høringsuttalelsen fra Norges fiskerihøyskole – Universitetet i Tromsø kommentere at den foreslåtte utvidelsen av Bjørnøya naturreservat er en harmonisering av territorialgrensen og naturreservatgrensen. DN vil også opplyse om at naturreservatene som omfattes av forskrift om opprettelse av fuglereservater

og større naturvernområder på Svalbard allerede fra 1.1.2004 ble utvidet ut til 12 nautiske mil.

DN vurderer tilleggsinformasjonen som er framlagt av Sysselmannen på Svalbard vedrørende eksisterende fangst av vågehval innenfor de utvidede verneområdene, å ha stor relevans i forhold til den samlede vurderingen av saken.

Et viktig moment i forhold til utvidelsen av verneområdene som ble etablert i 1973, og pågående prosess med utvidelse av Bjørnøya naturreservat, var at utvidelsene ikke skulle være til hinder for at eksisterende fangstvirksomheten skulle kunne fortsette innenfor de utvidede verneområdene. Generelt viser dokumentasjonen fra sysselmannen at det i perioden før verneområdene på Svalbard ble utvidet til 12 nautiske mil foregikk en meget begrenset hvalfangst mellom 4 og 12 nautiske mil. Det alt vesentlige av vågehvalfangst i de sju fangstsesongene i perioden 2000-2006 foregikk langt utenfor 12 nautiske mil fra land av de eksisterende verneområdene. Det forekom i perioden ikke fangst av vågehval innefor 4 nautiske mil av Bjørnøya. Tallene omfatter da også de tre fangstsesongene 2000-2002, det vil si før Bjørnøya naturreservat ble opprettet 16.8.2002. I perioden 2000-2006 sett under ett, ble kun 3 hval skutt mellom 4 og 12 nautiske mil fra land. Innenfor de to store naturreservatene på Øst-Svalbard ble det ikke registrert noen fangst, ei heller innenfor Hopen naturreservat (opprettet 26.9.2003).

Ut fra opplysningene som sysselmannen har presentert vedrørende eksisterende vågehvalfangst i og omkring de utvidede verneområdene på Svalbard, kan ikke DN se at det vil ha noen praktisk betydning for vågehvalfangsten om en velger å opprettholde forbudet mot fangst av sjøpattedyr som ikke er stedeigne for Svalbard innenfor hele det marine arealet i de utvidede Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater, innenfor eksisterende naturreservat på Bjørnøya og innenfor 4 nautiske mil i nasjonalparkene på Vest-Svalbard, hvor fangst av sjøpattedyr som ikke er stedeigne på Svalbard har vært forbudt siden verneområdene ble opprettet.

Med bakgrunn i DN's vurderinger av opplysningene omkring eksisterende vågehvalfangst, og i tråd med Stortinget og regjeringens forutsetning om at utvidelse av de store verneområdene på Svalbard ikke skal være til hinder for eksisterende fangstvirksomhet, anbefaler DN at eksisterende fangsforbud opprettholdes innenfor 4 nautiske mil i alle verneområdene som omfattes av de to forskriftene, og for hele det marine arealet i Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater.

Miljøverndepartementet legger vekt på at vågehvalbestanden er en trekkende bestand, og at fangsten i Svalbard-området er regulert gjennom en samlet, årlig kvote. Det er således uten betydning både for vågehvalbestanden

og eventuelle effekter av uttaket på andre ledd i næringskjeden om fangsten foregår utenfor eller innenfor verneområdene. Det er videre klart at kvotene holder seg langt under det som anses som et bærekraftig uttak. I tillegg til effektene av selve uttaket, kan hvalfangsten også påvirke miljøet og verneverdiene gjennom forstyrrelse av annet dyreliv eller gjennom akutte oljeutslipp. Betydningen av dette må etter departementets syn sees i lys av det beskjedne omfanget hvalfangst innenfor verneområdene og nær land har og kan forventes å få, også sammenliknet med annen ferdsel i verneområdene.

Vesentlig forstyrrelse av dyrelivet vil først og fremst kunne skje dersom det løsnes skudd i nærheten av større konsentrasjoner av sjøfugl.

Miljøverndepartementet viser til svalbardmiljøloven § 30, som presiserer at *"ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fugleffell enn en nautisk mil i tiden 1. april til 31. august*, også gjelder for hvalfangstfartøy i aktiv fangst. Også ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene på vestkysten av Spitsbergen i perioden 15.05 – 15.08 og ferdselsforbudet ut til en nautisk mil fra land for båter over 40 fot i perioden 1.4.-13.8 på sørspissen av Bjørnøya gjelder for hvalfangst. Tatt i betraktning aktivitetens beskjedne omfang innenfor verneområdene og nær land, mener Miljøverndepartementet disse bestemmelsene i nødvendig grad ivaretar behovet for å skjerme dyrelivet innenfor verneområdene mot forstyrrelse som følge av hvalfangst.

Hvalfangstfartøy vil, på samme måte som annen skipstrafikk, kunne bli kilde til akutte oljeutslipp. Fartøyene representerer imidlertid et relativt beskjedent forurensningspotensial sammenliknet med andre fartøy som ferdes innenfor verneområdene på Svalbard. Hvalfangstfartøy er dessuten omfattet av kravene om drivstoffkvalitet som er innført innenfor de store naturreservatene på Øst-Svalbard, og vil også bli omfattet av tilsvarende krav som etter planen skal innføres innenfor de store verneområdene på vestsiden av Svalbard. Disse bestemmelsene om drivstoffkvalitet har som formål å forhindre utslipp av tungolje og andre oljekvaliteter med potensielt store negative miljøkonsekvenser fra skip innenfor verneområdene etablert i 1973.

Ut fra en samlet vurdering, og i samsvar med det forslaget som har vært sendt på høring, anbefaler Miljøverndepartementet at fangst av ikke stedege sjøpattedyr unntas fra bestemmelsene om fredning av dyrelivet i alle de seks store verneområdene som omfattes av de to forskriftene, og at unntaket gjøres gjeldene også innenfor 4 nautiske mil i samtlige av disse verneområdene.

4.4.2 Forskningsaktivitet i det utvidede verneområdet på Bjørnøya

Havforskningsinstituttet opplyser at en utvidelse av Bjørnøya naturreservat ut til 12 nautiske mil vil medføre at instituttet vil måtte forholde seg til forskriftene i sin forsknings- og rådgivningsvirksomhet. Instituttet er derfor opptatt av at verneforskriften ikke skal være til hinder for framtidig

forsknings- og overvåkningsoppgaver som vil være helt nødvendige for å sikre en bærekraftig forvaltning av Barentshavet (verneområdet og havområdene omkring).

Havforskningsinstituttet foreslår at det i vernebestemmelsene gis en åpning for å gjennomføre kartlegging, overvåkning og vitenskaplige undersøkelser innenfor verneområdet, der det er nødvendig for en helhetlig forvaltning av tilliggende områder. Dette innebærer at det må gis tillatelse til bruk av bunnskrape, bunntål og dykking for disse formålene. Det må av samme grunn være åpning for ferdsel med forskningsfartøy i disse områdene, når dette er nødvendig for kartlegging av biologiske og fysiske parametere.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) viser til at det i forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard § 13. (*dispensasjon fra ferdningsbestemmelsene*) som sier at *"Når vitenskapelige eller særlige grunner,.....taler for det, kan forvaltningsmyndigheten dispensere fra ferdningsbestemmelsene i kapittel II, dersom det ikke strider mot fredningsforskriftens formål eller ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig."* Dette innebærer at forvaltningsmyndigheten etter nærmere vurdering vil kunne gi dispensasjon for å gjennomføre forsknings- og overvåkningsoppgaver innenfor verneområdet. DN kan derfor ikke se at det foreligger noe grunnlag for å gjøre endringer i verneforskriften knyttet til vitenskaplig aktivitet.

Miljøverndepartementet støtter DN sin konklusjon om at gjeldende forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat gir den nødvendige adgang til å gi dispensasjon for å gjennomføre forsknings- og overvåkningsoppgaver innenfor verneområdet. Departementet kan derfor ikke se at det foreligger noe grunnlag for å gjøre endringer i verneforskriften knyttet til vitenskaplig aktivitet.

4.4.3 Endringer i forskriftene vedrørende hvalfangst

Sysselmannen på Svalbard viser til at høringsutkastet ikke omtaler hvilke konsekvenser en åpning for hvalfangst innenfor 4 nautiske mil vil ha for i *forskrift om opprettelse av fuglereservater og større verneområder på Svalbard* sin omtale av at fugl skal være fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art. Det opplyses at verneområdene inneholder en lang rekke viktige fuglefjell, og at hekkende sjøfugl er en spesielt poengtert del av verneformålet. På samme tid foregår det meste av vågehvalfangsten på forsommeren når sjøfuglene er særlig sårbare for forstyrrelser. Forholdet mellom vernebestemmelsene og svalbardmiljølovens § 30, som presiserer at *"ingen må bruke skipsfløyte, løsne*

skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fugleffell enn en nautisk mil i tiden 1. april til 31. august”, må derfor klargjøres.

For Bjørnøya naturreservat kommenterer sysselmannen at dersom en velger åpne opp for hvalfangst innenfor 4 nautiske mil fra land må det gjøres klart at bestemmelsen i eksisterende verneforskrift, som fastslår en ferdselsforbudssone på en nautisk mil fra land for båter over 40 fot i perioden 1.4.-13.8 på sørspissen av Bjørnøya, og gjelder for hvalfangstbåter i aktiv fangst. Dette selv om slik aktivitet etter en eventuell forskriftsending vil være tillatt ferdsel.

Norges naturvernforbund ser forslagene til forskriftsendinger som åpner for fangst av ikke stedegne sjøpattedyr som en forutsetning fra Stortinget og regjeringens side i forbindelse med utvidelsen av territorialgrensen/vernegrensen, og dermed til å være et forhold det er umulig å endre på. Naturvernforbundet hadde helst sett at man i forbindelse med utvidelsen av verneområdene hadde beholdt formuleringen i gjeldende forskrifter som sier at *”pattedyr og fugl og deres reir og bo skal være fredet mot skade og forstyrrelse av enhver art”*.

Norsk Polarinstitutt anbefaler at det innenfor de gamle naturreservatene, Nordaust-Svalbard- og Søraust-Svalbard naturreservat, blir lagt til grunn en totalfredning av alle pattedyr, uten noen unntaksbestemmelser for ikke stedegne sjøpattedyr. Polarinstituttet begrunner dette i hovedformålet med vernevedtakene som ble fattet for områdene i 1973, hvor det å bevare områdene og dyre- og plantelivet i disse områdene på grunn av deres egenverdi og vitenskapelige- og pedagogiske formål var sentralt. Samtidig som disse arktiske landområdene hører til de siste gjenværende urørte økosystemer på jorda, områder som er begrenset og stadig minker.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) vil til sysselmannens uttalelse understreke at alt land- og marint areal som omtales i forskriftene som foreslås endret, ligger innenfor svalbardmiljøloven sitt virkeområde. Loven ligger med det til grunn for forskriftene. Dette innebærer at svalbardmiljøloven § 30 gjelder for alle verneområdene, dersom det ikke i verneforskriften fastsettes strengere bestemmelser, eller det med hjemmel i svalbardmiljøloven § 37 er gitt dispensasjon fra forbudet i § 30. I DN's forslag til forskriftsendringer foreligger ingen forslag til endringer i forhold til svalbardmiljøloven § 30. Denne lovparagrafen gjelder dermed for de berørte verneområdene. DN kan derfor ikke se at det på dette punktet foreligger noe behov for tilleggsbestemmelser i *forskrift om opprettelse av fuglereservater og større verneområder på Svalbard* som presiserer dette forbudet.

Endringene som DN foreslår i *forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard* medfører ikke endringer i verneforskriften § 8. (*ferdsel*), andre

ledd, andre setning, som omtaler forbud mot ferdsel med båt over 40 fot, samt bruk av skipsfløyte, løsning av skudd eller det å på annen måte forårsake kraftig støy innen en avstand på 1 nautisk mil fra fuglefjell i perioden fra og med 1. april til og med 31. august. Denne bestemmelsen gjelder også for hvalfangstbåter. DN anser det derfor ikke som nødvendig å gjøre ytterligere presiseringer i forskriften.

DN har merket seg Norges naturvernforbunds anbefalinger om fortsatt forbud mot fangst av alle pattedyr innenfor de berørte verneområdene

DN støtter Norsk Polarinstittutt sin anbefaling av at dagens vernebestemmelser videreføres for de to store naturreservatene på Øst-Svalbard, med bakgrunn i at dette samsvarer bedre med formålet med vernet.

Miljøverndepartementet viser til DN sin vurdering av behovet for å klargjøre forholdet mellom vernebestemmelsene og svalbardmiljølovens § 30, som presiserer at *"ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fuglefjell enn en nautisk mil i tiden 1. april til 31. august"*. Departementet slutter seg til DN sin konklusjon om at det ikke foreligger noe behov for tilleggsbestemmelser i verneforskriftene som presiserer dette forbudet.

Departementet støtter også DN sin konklusjon om at det ikke er nødvendig å gjøre ytterligere presiseringer av forbudet mot ferdsel med båt over 40 fot under fuglefjellene på sørspissen av Bjørnøya, eller av forbudet mot bruk av skipsfløyte, løsning av skudd eller det å på annen måte forårsake kraftig støy innen en avstand på 1 nautisk mil fra fuglefjell i perioden fra og med 1. april til og med 31. august innenfor Bjørnøya naturreservat. Disse forbudene fremgår klart av verneforskriftens § 8, og gjelder også for hvalfangstbåter.

Når det gjelder forholdet til verneformålet for de to store naturreservatene på Øst-Svalbard, legger departementet vekt på at vågehvalbestanden er en trekkende bestand der fangsten er regulert gjennom årlige kvoter som ligger langt under det som ansees som et bærekraftig uttak. Det er kvotefastsettelsen, og ikke fangstposisjonene som avgjør hvor mye bestanden og dermed også de marine økosystemene rundt Svalbard påvirkes av beskatningen. Når det gjelder mulige effekter av fangsten gjennom forstyrrelse av annet dyreliv eller akutt forurensning, vises det til departementets merknader under 4.4.1.

Tilgjengelig dokumentasjon av fangstposisjonene viser at det i dag ikke foregår fangst innenfor de østlige naturreservatene. Dette har sammenheng med at vågehvalen, som oppholder seg ved Svalbard om våren og sommeren, særlig har sin forekomst på vestkysten og nordsiden av Spitsbergen opp til iskanten. Selv om fangsten av vågehval skulle forskyve seg noe østover, for eksempel som følge av klimaendringer, anser departementet det som lite

trolig at denne aktiviteten vil kunne få et omfang som vil være i strid med verneformålet i de østlige naturreservatene. Departementet kan derfor ikke se at det er tungtveiende grunner til at unntaket fra bestemmelsene om fredning av dyrelivet ikke kan gjøres gjeldene også for de to store naturreservatene på Øst-Svalbard.

4.5 Merknader til andre deler av verneforskriften for Bjørnøya naturreservat

Norges Småkvallfangerlag ber om at det i vernforskriften for Bjørnøya tas inn en bestemmelse knyttet til bruk av øya som nødhavn hvor det gjøres unntak fra ferdselsforbudet for fartøy som er tomme for vann og som ønsker å gå på land for å hente ferskvann.

Fiskeridirektoratet peker på at verneforskriftene, slik de ser ut i dag, kanskje fokuserer for mye på eksisterende næringsvirksomhet. Etter fiskeridirektoratets vurdering kan begge forskriftene hemme etablering av nye næringsvirksomheter, som ikke trenger å være i strid med verneformålet. Direktoratet mener derfor at begge de to forskriftene bør endres på bakgrunn av dette. Direktoratet ber om at DN tar høyde for dette i den videre saksbehandlingen.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) ser ikke at det foreligger noe grunnlag for å endre verneforskriften § 9, andre avsnitt bokstav b som omtaler ferdsel i forbindelse med bruk av området som nødhavn.

DN kan heller ikke se at det er framkommet noen konkrete forslag som skulle tilsi at det foreligger noe grunnlag til å gjøre endringer i de to forskriftene med mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet innenfor verneområdene.

Miljøverndepartementet slutter seg til DN sin konklusjon om at det ikke foreligger noe grunnlag for å endre verneforskriften § 9, andre avsnitt bokstav b som omtaler ferdsel i forbindelse med bruk av området som nødhavn. Miljøverndepartementet er også enig med DN i at det ikke foreligger noe grunnlag for å gjøre endringer i de to forskriftene for å legge til rette for ny næringsvirksomhet innenfor verneområdene

5 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Utvidelsen av Bjørnøya naturreservat vil innebære at et større sjøområde enn i dag vil være omfattet av fredningsbestemmelsene. Utvidelsen vil ikke ha konsekvenser for fiskerivirksomhet eller vågehvalfangst. Fiske i sjøen og fangst av ikke stedeagne sjøpattedyr vil være unntatt fra

fredningsbestemmelsene og regulert gjennom forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet. Leteboring etter petroleum vil i henhold til vernebestemmelsene ikke være aktuelt innenfor det utvidede reservatet.

Det framkommer i høringsuttalelsene ingen varsel om erstatningskrav som følge av den foreslåtte utvidelsen av Bjørnøya. DN forventer heller ikke utgifter til erstatning.

Forvaltningen av Bjørnøya naturreservat inngår i Sysselmannen på Svalbard sin generelle forvaltning av vernede områder på øygruppen. Sysselmannen har også ansvaret for tilsyn og kontroll. Fiske i sjøen og fangst av ikke stedegne sjøpattedyr vil være unntatt fra fredningsbestemmelsene og som nå regulert gjennom forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet. Utvidelsen antas således ikke å ville medføre økt behov for tilsyn og kontroll.

Sysselmannen har utarbeidet en forvaltningsplan for Bjørnøya naturreservat som er godkjent av Direktoratet for naturforvaltning (DN) i samråd med Riksantikvaren. Gitt øyas isolerte beliggenhet ble det i forbindelse med opprettelsen av naturreservatet anført at det kunne være naturlig å innlede et samarbeid med den meteorologiske stasjonen og kystvakten om bistand i den daglige forvaltningen. Disse forhold ble klarlagt nærmere i forbindelse med forvaltningsplanen. Behovet for et utvidet samarbeid med kystvakten vil bli vurdert, men utvidelsen av reservatet vil ikke være avgjørende for dette.

Forslaget om å tillate fangst av ikke stedegne sjøpattedyr innenfor de store verneområdene fra 1973 og Bjørnøya naturreservat sikrer at utvidelsen av disse verneområdene ikke legger nye begrensninger på eksisterende fangstvirksomhet. Forslaget antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Miljøverndepartementet

tilrår:

Forskrift om endring av forskrift 16. august 2002 om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard og forskrift om endring av forskrift 1. juni 1973 om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.